

มนุษย์ในแง่จริยศาสตร์

เตยารักษ์ ได้ตีความหมายจริยศาสตร์แบบคริสต์ให้กว้างขึ้นคือให้รักพระคริสต์ในทุกกิจกรรมในโลกมิใช่มุ่งงานด้านศาสนาอย่างเดียว เมื่อคริสตชนทำไ้เช่นนี้ความพยายามในการทำงานทุกอย่างตามความสามารถและกระแสเรียกของแต่ละคนจะศักดิ์สิทธิ์ สิ่งสำคัญคือคริสตชนอย่าทำงานโดยหวังผลตอบแทนจากงานในโลก แต่จงใช้งานเพื่อเรียนรู้วิถีเชื่อฟังและรักพระเจ้า

เตยารักษ์มองมนุษย์ในทุกแง่ของชีวิตที่อยู่ในจักรวาลนี้โดยเชื่อมกับกระบวนการทางประวัติศาสตร์ มนุษย์ต้องเกี่ยวข้องกับจักรวาลอย่างมีความสำนึกและมีความรับผิดชอบ จริยศาสตร์เป็นเรื่องของการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ เตยารักษ์พยายามตีความคำสอนจริยศาสตร์แบบคริสต์เสียใหม่ เช่น แยกอนุสารบูชาหมายถึงรักพระเจ้ามากกว่าสิ่งอื่นโดยมอบทุกสิ่งแก่พระองค์และทำให้สิ่งต่าง ๆ ศักดิ์สิทธิ์ เตยารักษ์เห็นว่าการบูชาต้องหมายถึงการอุทิศตัวเอง ร่างกาย วิญญาณต่องานสร้างสรรค์ของพระเจ้าและเชื่อมตัวเองกับมันเพื่อทำให้โลกสมบูรณ์โดยทำงานอย่างหนัก การรักเพื่อนบ้านเคยหมายถึง ไม่ทำให้อันอื่นเดือดร้อน แต่เตยารักษ์อาศัยช่วยเหลือและให้อภัยเป็นการแสดงออกอย่างเต็มที่ในการยอมรับชีวิตทั้งหมดเพื่อความก้าวหน้าร่วมกันของมนุษยชาติ การละทิ้งโลกเคยหมายถึงไม่เอาตัวไปเกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ ของโลกและหันมาใช้สิ่งต่าง ๆ อย่างประหยัดเท่าที่เป็นไปได้ แต่เตยารักษ์เห็นว่าความหมายของการละความโลภของสูงขึ้นไปอีกและไปสู่สิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์หนึ่งเรื่อยไป และทำอย่างถูกต้อง เพราะมนุษย์ควรรักที่จะรับสิ่งต่าง ๆ ในโลกมากกว่า การถ่อมตนเคยหมายถึงการยอมรับแรงกดดันของจักรวาลเท่าที่มันเป็น เตยารักษ์เห็นว่าการถ่อมตัวหมายถึงการไม่ติดใจโลกและรับผลของการกระทำ ยินดีอุทิศตัวเองให้แก่โลกอย่างซื่อสัตย์

เตยารักษ์มักเน้นถึงความสำคัญของคุณธรรมพื้นฐานของคริสตชน 3 ข้อ คือ ความบริสุทธิ์ ความรักและการปฏิเสธตัวเอง การทำตัวบริสุทธิ์ไม่ใช่การระวังคนไม่ให้มีข้อกังขาร้อยเรื่องเนื้อหนังและอารมณ์ แต่หมายถึงการเพ่งพินิจสู่หลังหัวใจของวิญญาณ เป็นการสร้างเอกภาพของบุคคล

ความรัก การปฏิเสธตนเองเป็นการลดความเป็นศูนย์กลางหรือความเห็นแก่ตัวของแต่ละคน เพื่อ
 เขาจะให้พระคริสต์เป็นศูนย์กลางและเป็นเอกภาพของทุกคนในองค์เอกถัถะ¹ ความบริสุทธิ์
 เป็นเอกภาพแนบวง เป็นการแปรสภาพทางพลังจิตทั้งหมด บำปอความบริสุทธิ์คือการสูญหายของ
 พลังที่ใช้ในการแปรสภาพเป็นบุคคล การแตกแยกกันและทำลายศักยภาพที่บุคคลใช้เพื่อสร้างเอกภาพ
 ภายใน² ความบริสุทธิ์กระตุ้นให้เข้าสู่ชีวิตความรักของพระเจ้า ที่ค้นพบได้ในทุกสิ่ง เขาจะ
 บริสุทธิ์มากขึ้นเมื่อพระเจ้าดึงให้เข้าสู่ศูนย์กลางแห่งพระคริสต์

จริยศาสตร์คริสต์

พระคริสต์เปิดเผยจริยธรรมแบบใหม่ตลอดชีวิตของพระองค์และถือเป็มาครกรในการ
 พิพากษาโลกคือความรักดังที่พระองค์สอนว่า "บัญญัติที่เราขอมอบให้ท่านคือ จงรักกันและกันเหมือน
 เรารักท่าน (ยอห์น 13.34) "จงรักศัตรูของท่าน" (มัทธิว. 5.44) ในพระคริสต์ธรรมใหม่มีคำ
 ว่ารักอยู่สามคำ พิเลีย (philia) หมายถึงในหมู่เพื่อนฝูง สตาเจ (Stage) ความรักใน
 ครบครัน และอกาเป (Agape) ซึ่งมีความหมายไปในทางตั้งใจอย่างหนักแน่น หาทางกระทำ
 ดีแก่ทุกคนด้วยเจตนาอันสูงส่ง รักทุกคนในฐานะที่เขาเป็นมนุษย์ที่พระเจ้าได้สร้างมา เพราะพระ
 บิดาผู้ประทับในสวรรค์ทรงรักทั้งคนชอบธรรมและคนอธรรม คริสตชนจะ "ต้องเป็นผู้ที่รอบคอบ
 เหมือนดังพระบิดาของเราทรงเป็นผู้ที่รอบคอบ" (มัทธิว. 5.48)

ตามความคิดของแซนต์ปอลความรักเป็นทางชีวิตที่ประเสริฐยิ่งกว่าอะไรทั้งหมด (1
 โครินธ์, 12.31) "ความเชื่อทำการไต่ทางความรัก" (กาลาเทีย. 5.6) ความรักยอม "ผูกพัน
 ทุกสิ่งไว้ให้ถึงซึ่งความสมบูรณ์ (โคโลสี 3.14) แม้ว่าคริสตชนจะทำกิจการต่าง ๆ อย่างดี แต่ถา
 ไม่มีความรัก ทั้งหมดที่ทำไปนั้นก็ไม่ใช่ประโยชน์แก่เขาเลย ความรักสำคัญและดำรงอยู่ไม่จบสิ้น

¹ Teilhard de Chardin. Science and Christ. p. 60.

² Teilhard de Chardin. Esquisse d'un univers personnel,
 1936 OE, 6, 93.

(1 โครินธ์ 13.3)

ลักษณะความรักตามทัศนะของเซนต์ปอลหมายถึง "ความรักยอมประกอบไปด้วยความอดทน และความเมตตา ความรักนี้ไม่อิจฉา ไม่อวดดีหรือจองหอง ความรักไม่โอ้อวดหรือเห็นแก่ตัว หรืออวดเฉลียว ความรักไม่ช่างจกจำความผิดไม่ยืนยงกับความชั่วร้าย แต่จะสุขใจกับความสัตย์จริง ความรักไม่เคยเลิกศรัทธาหรือหมดหวัง และไม่มีวันเลิกอดทน" (1 โครินธ์. 13.4-7)

เซนต์ออกัสตินตีความคึกแบบปลาโตใหม่กับพระธรรมใหม่ว่า ความรักเป็นพลังพื้นฐานของมนุษย์ ความรักที่แท้จริงไปหาพระเจ้าซึ่งเป็นแหล่งความสุขทั้งหมด การสร้างเป็นผลผลิตของความรักของพระเจ้า ความรักมาจากพระเจ้าก่อนที่พระองค์สร้างโลก และขึ้นไปหาพระเจ้าในความรักต่อพระเจ้าและต่อเพื่อนมนุษย์

ความรักต่อเพื่อนมนุษย์คือการตอบสนองความต้องการของเราตามสถานการณ์ เช่น เรื่องซารามาเรีย (มัทธิว. 25.41-45) นอกจากนี้ ความรักต่อเพื่อนมนุษย์ไม่ใช่มีความหมายทางจิตวิญญาณเท่านั้นแต่ยังหมายถึงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และไม่ใช่ในชุมชนคริสตชนเท่านั้น แต่หมายถึงทุกคนในโลก เพราะบทบาทของพระคริสต์ครอบคลุมประวัติศาสตร์ทั้งหมด

การรักเพื่อนมนุษย์ไม่ใช่การไข่มุนย์เป็นหนทางไปสู่การเผชิญหน้ากับพระเจ้าเพราะมนุษย์เป็นลูกจอบในตัวเองเนื่องจากพระเจ้าเป็นแหล่งความรักที่ปราศจากการเริ่มต้น พระองค์จึงทรงทำงานในความรักของแต่ละคน ความรักที่มีประสิทธิภาพของพี่น้องจึงเข้าถึงพระเจ้า ความรักรวมพระเจ้าและมนุษย์ในการกระทำอันเดียวกันถึงแม้บางครั้งเน้นไปสู่พระเจ้ามากกว่าหรือเน้นมนุษย์มากกว่า¹

¹ Schmaus, Michael Dogma. Vol. 6, pp. 104-106.

ทัศนะของเตยารค์

ก. ความรักแบบคริสต์

เตยารค์เห็นว่าความรักเป็นพลังงานอย่างเคียวในโลกซึ่งสามารถทำให้เกิดกระบวนการแปรสภาพทางบุคคลโดยการรวมคนทั้งหมดไว้ เตยารค์เรียกพลังนี้ว่าพลังเรเคียวซึ่งทำให้มนุษย์สมบูรณ์ ปรากฏการณ์นี้เป็นข้อเท็จจริงที่ดูได้จากชีวิตประจำวัน เช่น ความรักระหว่างสามีภรรยา ความรักระหว่างพ่อแม่ลูก ความรักระหว่างเพื่อน ความรักต่อประเทศ ความรักจะนำมนุษย์ให้เข้าสู่เอกภาพในระยะจิตและที่สุดพลังรักนี้จะโอบล้อมมนุษยชาติทั้งหมดและโลก

อีกแง่หนึ่งเตยารค์อธิบายว่าก่อนที่จะเกิดกระบวนการแห่งความรักนั้น มนุษย์ต้องผ่านกระบวนการการคิดอย่างกว้างขวางและเข้มข้นทั่วผิวโลกในระยะจิตก่อน นั่นคือมีแรงผลักดันทางวัตถุจากภายนอก (การสื่อสารโทรคมนาคม ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ สังคม และวิจัย) ให้เข้าสู่ศูนย์กลางต่าง ๆ สู่การดึงดูดภายในโดยความรักท่วมน้ำใจกัน ความรักเท่านั้นที่เชื่อมบุคคลและเป็นพลังทางจิตของวิวัฒนาการศูนย์กลางใหญ่ที่สุดที่มนุษย์ร่วมกันและมุ่งไปหาเป็นบุคคลซึ่งจะมีแรงดึงดูดได้คือพระคริสต์โอเมกา

ทฤษฎีความรักของเตยารค์มักเน้นที่คริสตศาสนา อย่างไรก็ตามเขาพยายามผสานปรากฏการณ์ทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับความรัก เขาเห็นว่า ความรักแบบคริสต์มาจากแหล่งสองแหล่ง คือทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์แบบกว้างที่เกี่ยวกับความรักและข้อมูลจากวิวัฒนาการของคริสตศาสนา ทั้งสองมีอิทธิพลต่อกัน เตยารค์เห็นว่าความรักแบบคริสต์ควรเป็นความรักต่อจักรวาลทั้งหมดควยและสร้างความก้าวหน้าให้โลกในส่วนที่เกี่ยวกับอาณาจักรของพระเจ้า ความรักเป็นกฎพื้นฐานที่จำเป็นและเป็นแนวการทำงาน ความรักแบบคริสต์ไม่ใช่เรื่องของความรู้สึกล้วน ๆ แต่เป็นพลังพลังชีวิตที่ทำให้ผู้รักอุทิศตนเพื่อขจัดความอยู่ชักรวม และลดความเป็นศัตรูในโลกรอบ ๆ ตัวเขา ยิ่งกว่านั้นเขาจะใช้พรสวรรค์เหนือธรรมชาติเพื่อสร้างสิ่งต่าง ๆ เพื่อพระเจ้าและเพื่อนมนุษย์

ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความรักต่อพระเจ้าและต่อเพื่อนมนุษย์นั้น เทยาร์ดได้อธิบายว่าถ้าเราใช้ชีวิตเปรียบเทียบเหมือนรูปกรวยที่มียอดอยู่ข้างบน ทุกหน่วยในจักรวาลยิ่งเข้าใกล้หน่วยอื่นเมื่อเข้าสู่ยอดของกรวย กล่าวคือไม่มีใครรักเพื่อนบ้านโดยไม่เข้าใกล้พระเจ้า แต่จะเป็นไปไม่ได้ที่จะรักพระเจ้าหรือมนุษย์โดย ทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อความก้าวหน้า ความก้าวหน้าทางจิตซึ่งเป็นแบบสังเคราะห์จะดึงพวกเราให้ใกล้กันยิ่งขึ้น ขณะที่การสังเคราะห์ดึงเราไปสู่พระเจ้าเราจะรักและพบตัวเองว่ามีความสุขในการพยายามสร้างความก้าวหน้าให้โลก¹

ในเรื่องของจักรวาลที่มุ่งเข้าหาพระคริสต์โอเมกา ความรักกลายเป็นสากลเป็นพลังวัดและการสังเคราะห์ เนื่องจากทุกสิ่งในจักรวาลกำลังเคลื่อนไปสู่พระคริสต์โอเมกา เพราะวิวัฒนาการของโลกเป็นคริสต์กำเนิดขึ้นเอง จักรวาลทั้งหมดและทุกสิ่งในจักรวาลถูกควบคุมโดยความมีอยู่ของพระคริสต์และเป็นเป้าหมายของความรักแบบคริสต์ศาสนา เพราะพระคริสต์เข้าถึงความสมบูรณ์โดยจุดสุดยอดของวิวัฒนาการของจักรวาล เราไม่สามารถเข้าใจความก้าวหน้าของโลกได้นอกจากโดยความพยายามที่จะทำให้ทุกสิ่งสมบูรณ์ในพระคริสต์เท่านั้น

ในการรักพระคริสต์นี้มนุษย์ต้องสร้างความก้าวหน้าในมนุษยชาติและนำจักรวาลทั้งหมดไปสู่พระองค์ ความรักรวมจุดหมายและกิจกรรมของเราทั้งหมดไว้ ในชีวิตประจำวันกิจกรรมของเราส่วนมากอยู่นอกขอบเขตของความรัก การรักคือการรักบุคคล พยายามเข้าใกล้ความเป็นบุคคลแบบ "ศูนย์กลางสู่ศูนย์กลาง" แต่กิจกรรมประจำวันของเราส่วนมากเกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสสาร อย่างไรก็ตามถ้าทุกสิ่งถูกกำหนดให้ไปสู่พระคริสต์โอเมกา เราก็ควรรักพระคริสต์ในทุกกิจกรรมและทุกเป้าหมาย กล่าวคือว่า คริสตชนสามารถรวมเป็นหนึ่งกับพระคริสต์โดยการกระทำทุกรูปแบบ² วิธีนี้ทำให้ทุกสิ่งเป็นของพระคริสต์และเข้าสู่ความรักแบบคริสต์

¹ Teilhard de Chardin, Pierre. The Future of Man. Translated by Norman Benny. (London : Collins, 1964), p. 95.

² Teilhard de Chardin Pierre. Christianity and Evolution. p. 9.

เตยารค์ยืนยันว่า ความรักแบบคริสตชนเป็นพลังเหนือธรรมชาติที่เข้มแข็งกว่าทุกสิ่งในวิวัฒนาการ คริสตชนต้องช่วยกันเผยแพร่ความรักนี้เพื่อสามารถเปลี่ยนจิตใจของมนุษย์ทั้งมวลให้ก่อตัวเป็นร่างและวิญญาณเดียวกันในความรัก¹ คริสตศาสนจักรจึงเป็น "ไฟลัมแห่งความรัก" ที่แทรกเข้ามาในกระบวนการวิวัฒนาการโดยพระเจ้าซึ่งเริ่มจากการอวตารของพระเยซูในประวัติศาสตร์ คริสตศาสนาว่าพระเจ้าเป็นองค์แห่งความรักและมนุษย์เข้าถึงพระองค์โดยความรักเท่านั้น ความคิดนี้ถือว่าเป็นการปฏิวัติทางจิตวิทยา ดังนั้นนักประวัติศาสตร์ควรวัดคริสตศาสนาตามคุณภาพของการแสดงความรัก²

ข. ภารกิจของคริสตชนในโลก

เตยารค์พยายามให้ชาวคริสต์สมัยใหม่ตระหนักถึงปัญหาซึ่งเผชิญหน้าอยู่มิใช่มองแต่ด้านจิตใจเท่านั้น ชาวคริสต์ต้องมองไปที่อนาคตและมีความศรัทธาแบบใหม่เปิดรับคุณค่าของโลกให้เข้ากับการยอมรับจำนวนต่อพระเจ้าอย่างไม่มีเงื่อนไข

ความคิดของเตยารค์มีอิทธิพลต่อคนทางศาสนาด้วย เพราะคาร์ล มาร์กซ มีความคิดศาสนาทำให้มนุษย์ห่างจากตัวเองและการงานที่ทำในโลก เตยารค์เห็นว่าความเชื่อในพระเจ้าควรเป็นแรงจูงใจที่เข้มแข็งที่สุดในการทำงานในชีวิตปัจจุบันซึ่งช่วยให้คริสตชนปฏิบัติตามกระแสเรียกอย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ถ้าคริสตชนตระหนักถึงพระคริสต์โอเมกา เขายังเป็นคนที่มีความรับผิดชอบที่จะให้มนุษยชาติมีเอกภาพ เขาจะใช้ความศรัทธาในชั้นอุคตรภาพในการเอาชนะอุปสรรคต่างๆในโลกได้

¹ Teilhard de Chardin Pierre. The Divine Milieu. p. 182-4.

² Teilhard de Chardin Pierre. Human Energy. 1937, p. 193-

วิธีการที่จะทำให้มนุษย์เจริญในเอกภาพกับพระเจ้า มีดังนี้

1. การเกี่ยวข้องกับโลกอย่างกระตือรือร้น พยายามร่วมมืออย่างเต็มที่ในการสร้างโลกไปสู่เปเลโรมาเพื่อความสมบูรณ์ของทุกสิ่งในพระคริสต์
2. ความพยายามในข้อแรกที่ทำให้เราถอนตัวแบบคริสต์ได้สำเร็จคือถอนตัวจากความเห็นแก่ตัว ความพึงพอใจทางเนื้อหนังในแง่ศีลธรรมตามพระวรสารและจากการมองตนเองแบบแคบ ๆ
3. มนุษย์ควรยอมถูกกระทำและถูกลดค่าเพื่อเข้าในกระบวนการพัลวัตเปลี่ยนศูนย์กลางจากตัวเราเป็นศูนย์กลางที่พระเจ้าคือทำทุกสิ่งเพื่อพระเจ้า

เตยารคเห็นว่าแตกอนเทอวิทยาแบบคริสต์ได้รับอิทธิพลจากลัทธิมานี (Manichaeism) และลัทธิไพธาโกรเรียน (Pythagorean) เช่น ถือว่าร่างกายเป็นคุกของวิญญาณ มนุษย์จึงมีความโน้มเอียงที่จะทำตามความต้องการของร่างกายที่เต็มไปด้วยกิเลส วัตถุแห่งผัสสะเป็นสิ่งไม่จริง เป็นเพียงสิ่งที่ทำให้วิญญาณตกต่ำไม่มีอิสรภาพ โลกแห่งผัสสะจึงเป็นสิ่งชั่วทั้งหมด คุณธรรมที่แท้จริงมีได้โดยการหนีจากโลกแห่งผัสสะ ถอนตัวเสียจากโลกเข้าสู่โลกของวิญญาณ อิทธิพลของวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ทำให้เรามองโลกแง่ใหม่ เพราะมนุษย์อยู่ในวิวัฒนาการของโลก และยึดถือมนุษยนิยมแห่งความสมดุลแบบกรีกที่เน้นทั้งการพัฒนาทางกายและจิตใจ ยิ่งกว่านั้นควรเป็นมนุษยนิยมแบบใหม่ควยที่ใหม่มนุษย์มีความสำนึกและรับผิดชอบต่อโลกควย

เตยารคเห็นว่า ความเจริญในความศักดิ์สิทธิ์แบบคริสต์หรือในเอกภาพกับพระเจ้านั้น ประกอบด้วยการกระทำ 2 แบบ คือ การกระทำที่ติดข้องกับความก้าวหน้า และการถอนตัวถอยห่างจากกิจการฝ่ายโลก คริสตชนควรใช้คุณสมบัติทั้งสองอย่างนี้เป็นเหมือนสปริงนำไปสู่สิ่งที่อยู่เหนือกว่าตัวเขา มนุษย์ต้องรักษาคุณลักษณะนี้เสมอ

เตยารคต้องการสร้างทฤษฎีที่จะอธิบายคุณค่าของงานต่อโลกและความพยายามของมนุษย์ในการทำงานเพื่อความเจริญของโลก โดยพยายามแก้ไขความคึกของบิดาจารย์ซึ่งตัดทอน

ความพยายามของมนุษย์ด้วยคำสอนที่ว่า พระเจ้าเป็นผู้สร้างทุกสิ่ง โลกเป็นรูปจำลองของพระเจ้า แต่อภิปรัชญาแบบอัสมาจารย์มีความเห็นว่ามนุษย์มีส่วนร่วมในการสร้างโลกโดยร่วมมือกับนักวิชาการสาขาต่าง ๆ เที่ยารคเองซึ่งเป็นนักอัสมาจารย์นิยมใหม่ได้นำเอาทฤษฎีวิวัฒนาการของวิทยาศาสตร์ไปใช้อธิบายคริสตศาสนา เขาเห็นว่าเราไม่อาจแบ่งมนุษย์ไคว่ใครเป็น "บุตรแห่งโลก" อีกต่อไปแล้ว เพราะประวัติศาสตร์แห่งความรอดไปสู่สวรรค์และประวัติศาสตร์โลกมุ่งไปสู่จุดเดียวกันคือพระคริสต์โอเมกา เที่ยารคยืนยันว่า ระเบียบของมนุษยชาติจะต้องอยู่บนแกนของคริสตศาสนา ดังนั้นความพยายามในการทำงานในโลกนี้ก็เป็นการมีส่วนร่วมในกิจการไถบาปของพระคริสต์ด้วย มนุษย์กำลังทำไ้ทำงานของตนศักดิ์สิทธิ์

ความเต็มเปี่ยมเหนือธรรมชาติของพระคริสต์ (เปเลโรมา) ขึ้นอยู่กับความเต็มเปี่ยมตามธรรมชาติของโลก โลกจะสมบูรณ์ในองค์พระคริสต์ เราจึงควรสำนึกว่า ผลงานของเราเป็นการเตรียมสิ่งต่าง ๆ ในโลกให้เขาหาพระเจ้า ดังที่พระคัมภีร์กล่าววว่า "สรรพสิ่งต่างครว้ครวญ อยู่ในความเจ็บปวดเหมือนสตรีคลอดบุตรจนถึงบัดนี้ (โรม. 8.22) และ "กำลังคอยการเปิดเผยของบรรดาบุตรของพระองค์" (โรม. 8.19) งานของเราแต่ละชิ้นมีผลต่อโลกจิตวิญญาณของเรา เพราะช่วยให้พระคริสต์ในส่วนทั้งมวลสมบูรณ์ขึ้น พระองค์มีพระชนมอยู่เพื่อเชื่อมเราเข้าด้วยกัน ด้วยความรัก

เที่ยารคพยายามทำความเข้าใจความพยายามของมนุษย์ให้ศักดิ์สิทธิ์ เขากล่าวว่าการทำงานไม่ได้เป็นอุปสรรคทางการฝึกจิตวิญญาณ ไม่ตองเกรงกลัวว่าการทำงานทำให้เราห่างจากพระเจ้า ทุกสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใดหากนำไปสู่ขบวนการของพระคริสต์ ให้สำนึกว่าพระเจ้าอยู่ในมนุษย์และงานของมนุษย์เอง แต่ถ้งงานทำให้เราเป็นทาสจงใช้แรงกระตุ้นทางวิญญาณเข้าสู่พระเจ้า ที่กล่าวมานี้เป็นวิถีแห่งความศักดิ์สิทธิ์สำหรับแต่ละ คนตามฐานะและกระแสเรียกจากพระเจ้า¹ เที่ยารคเชื่อว่าเมื่อเวลามาถึงมนุษย์จะถูกปลุกให้สำนึกถึงพันธะที่เชื่อมทุกระบวนกรของโลกให้เกี่ยวข้องกัน

¹Teilhard de Chardin. *The Divine Milieu*. pp 62-65.

การอวดการของพระคริสต์ เที่ยาร์คเตือนมนุษย์ให้มองอย่างชัดเจนว่าแม่เป็นงานสามัญแต่พระคริสต์ก็ยอมรับว่ามีประโยชน์ เมื่อมนุษย์ทุกคนเข้าใจสิ่งเหล่านี้ก็จะไม่มีการแยกชีวิตแบบอารามออกจากชีวิตแบบชาวโลก เมื่อนั้นการกระทำของบุตรแห่งสวรรค์คือผู้สละโลก เช่นเดียวกับการกระทำของบุตรแห่งโลก คือผู้ทำงานในสังคม จะเข้าถึงความเต็มเปี่ยมของมนุษย์¹

วิจารณ์จริยศาสตร์ของเตยาร์ค

ในศตวรรษที่ 18 - 19 วิวัฒนาการถูกเพ่งเล็งว่าเป็นการเลื่อง เพราะสิ่งต่าง ๆ ในจักรวาลยึดพลังจากจักรวาลเพื่อเพิ่มความซับซ้อนให้กลุ่มตน และหายไปเอนโทรปีซึ่งเบอร์แทรน รัสเซลล์ (Bertrand Russell) ได้เขียนในปี ค.ศ. 1935 ว่า กฎเดียวกันซึ่งผลิตความเจริญก็ยอมผลิตความเฝ้าเปื่อย วันหนึ่ง ดวงอาทิตย์จะเป็นลง ชีวิตในโลกจะหยุด ชุกทั้งหมดของสัตว์และพืชเป็นการสลับฉากอันเกี่ยวระหว่างยุคซึ่งร้อนเกินไปและยุคซึ่งเย็นเกินไป ไม่มีกฎของความก้าวหน้าแห่งเอกภพที่คงที่แน่นอนเลย²

เมื่อผู้คนในสมัยของเตยาร์คหมดหวังในความก้าวหน้าของโลกซึ่งสักวันหนึ่งจะไม่มี ความหมาย ทวนสาเหตุคังกล่าว เขาจึงพยายามอธิบายให้กำลังใจความพยายามของมนุษย์

หลังจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ฐานะของมนุษย์ควรอยู่ที่ไหนของเอกภพเล่า เป็นไปได้ว่าความซับซ้อนของความสำเร็จงานผ่านมิติที่ 4 ของเวลาที่ผ่านไปเร็วเท่าไรความเปลี่ยนแปลงของกระบวนการวิวัฒนาการก็จะมีมากขึ้นเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้เป็นสาเหตุของความผิดหวังของมนุษย์ ปัจจุบันเป็นระยะจิตที่ก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ ที่หมุ่นเข้าหาศูนย์กลางคือจุดโอเมกา ดังนั้นจริยธรรมควรมีความหลากหลายมากกว่าที่ศาสนจักรยอมรับอยู่ จึงดูเหมือน

¹ Ibid., p. 67.

² Russell, Bertrand. Religion and Science. (London : Thomton Butterworth, 1935), p. 86.

เตยารค์เป็นผู้นำวางรากฐานจริยธรรมแห่งกระบวนการ (Ethic of Process) ซึ่งทุกส่วนของมนุษยชาติต้องช่วยกันสร้างเพื่อมนุษยชาติเอง

ผู้เขียนคิดว่า เตยารค์ควรตีความจริยศาสตร์ในวงของนักวิทยาศาสตร์อื่นเป็นเรื่องของธรรมชาติมากกว่าตีความจริยศาสตร์ในแง่ของคริสต์ศาสนาซึ่งมีพระเจ้าเป็นศูนย์กลางที่สำคัญและเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ บางกรณีไม่มีรอยต่อระหว่างสิ่งตามธรรมชาติกับสิ่งเหนือธรรมชาติ เพราะเป็นคนละระดับทีเดียว เราอาจจัดจริยศาสตร์ของเตยารค์ให้เป็นเรื่องเกี่ยวกับจรรยาบรรณทางอาชีพนักวิทยาศาสตร์ เช่น เตยารค์แนะนำให้นักวิทยาศาสตร์มุ่งค้นคว้าวิจัยเพื่อสร้างความก้าวหน้าที่สร้างสรรค์ของมนุษยชาติ ส่วนเรื่องของพระเจ้าเป็นชั้นโลกุตตรธรรมซึ่งต้องอาศัยความเชื่อเป็นการพัฒนาทางจิตใจเป็นส่วนใหญ่ ถ้อยเจตนาภักดีต่อสิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ พระเจ้าเป็นจุดหมายปลายทางของมนุษย์ ส่วนสิ่งต่าง ๆ เช่น ความก้าวหน้าของมนุษย์เป็นเพียงทางยานหรือสนามทดลองสมรรถนะทางจิตใจว่าจะแสดงความภักดีต่อพระองค์ใดแค่ไหน

เตยารค์ลำดับคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ นิด เช่น เขาถือว่ากระบวนการเอกภพอยู่สูงกว่าวิญญาณของแต่ละคน การวิจัยและงานอยู่สูงกว่าคุณค่าทางศีลธรรม การกระทำที่เกี่ยวกับกระบวนการวิวัฒนาการสำคัญกว่าการไตร่ตรอง การสำนึกผิดและการใช้โทษบาป เตยารค์พูดถึงการบูชาว่า "แต่ก่อนการบูชาหมายถึงรักพระเจ้ามากกว่าสิ่งอื่นใดและเสียสละสิ่งต่าง ๆ เพื่อพระองค์ ปัจจุบันการบูชาหมายถึงการให้ร่างกายและวิญญาณของตัวเองแก่พระผู้สร้าง รวมมือกับพระองค์เพื่อทำให้โลกสำเร็จโดยงานและการวิจัย"¹

การเข้าถึงความศักดิ์สิทธิ์ในระดับศีลธรรมโดยการเชื่อฟังคำสั่งของพระเจ้าและเลียนแบบพระคริสต์ซึ่งเป็นเป้าหมายของคริสตชนถูกแทนที่ด้วยการเน้นการพัฒนาหน้าที่ของมนุษย์แต่ละคน

¹ Schmaus, Michael. Dogma. Vol. 6, p. 103.

ที่ทำหน้าที่ของตนได้สำเร็จใน**ส่วนรวม**ของกระบวนการวิวัฒนาการ นับเป็นการเข้าใกล้พระเจ้า แล้วยิ่งเหมือนเตยารค์ยกย่องแต่ความดีตามธรรมชาติ เขาจึงถือว่าศาสนาคริสต์บกพร่องที่ไม่ให้ความสำคัญแก่เรื่องนี้

ค. จุดมุ่งหมายของการทำงานในโลกนี้

เตยารค์คิดว่ากระแสเรียกที่พระเจ้าให้มนุษย์อยู่ในโลกคือการรับใช้ผู้อื่นเพื่อทำให้ตัวเขาเองเข้าถึงตัวตนที่แท้จริง และทำให้บรรลุความสำเร็จในการรวมเป็นหนึ่งกับพระเจ้า¹

ผู้เขียนไม่เห็นด้วยที่เตยารค์ถือว่าความเต็มเปี่ยมเหนือธรรมชาติของพระคริสต์ขึ้นอยู่กับความเต็มเปี่ยมตามธรรมชาติของโลก แม้วามมนุษย์มีส่วนร่วมในการสร้างโลก แต่แผนการณ์ของมนุษย์และอาณาจักรของพระเจ้าก็อยู่ภายใต้พระคำริของพระเจ้าที่ทรงวางไว้แต่สร้างโลก พระเจ้าต้องการให้ตัวรับใช้มนุษย์แต่ดูเหมือนมนุษย์กำลังบูชาวัตถุ (เงิน) พระเจ้าให้มนุษย์มีความก้าวหน้าต่าง ๆ มีวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดไปยังรุ่นลูกหลานเพื่อให้เขาพัฒนาตัวเองเพื่อความสำเร็จส่วนรวม แต่มนุษย์กลับใช้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและอื่น ๆ เพื่อทำลายจุดหมายนี้ เช่น การผลิตอาวุธร้ายแรงเพื่อประหัตประหารกัน

มนุษย์ควรสร้างความก้าวหน้าในทางที่ถูกต้องและควรสอดคล้องกับแผนการของพระเจ้าที่พระบิดาได้ทรงแสดงทางพระบุตร (พระคริสต์) อย่างเด่นชัดว่า "มนุษย์จะบำรุงชีวิตด้วยอาหารสิ่งเดียวกับหามิได้ แต่มนุษย์จะมีชีวิตอยู่ได้ด้วยทุกสิ่งทุกอย่างที่ออกมาจากพระโอษฐ์ของพระเจ้า" (เฉลยธรรมบัญญัติ 9.3) และนำพระทัยของพระบิดา ดังที่พระคริสต์ทรงประกาศถึงภารกิจที่พระองค์ทรงทำคือ

¹ Teilhard de Chardin, Pierre. Christologie et evolution.

(unpublished), as quoted in Garaudy, "Le Père Teilhard, le Concile et Les Marxistes," Europe, No. 431-32 (L.965). p. 192.

พระวิญญาณแห่งพระเจ้าอยู่ หรือข้าพเจ้า เพราะว่าพระองค์ได้ทรงเจิมตั้งข้าพเจ้าไว้ เพื่อนำชาติมาซึ่งคนยากจน พระองค์ได้ทรงใช้ข้าพเจ้าในร่องประกาศอิสรภาพแห่งบรรดาเชลย ให้ประกาศแก่คนตาบอดว่าจะได้เห็นอีก ให้ปล่อยผู้ถูกบีบบังคับเป็นอิสระ และให้ประกาศปีแห่งความโปรดปรานของพระเจ้า (ลูคา 4.18, 19)

เราควรตีความข้อความนี้ทั้งคำวัตถุและจิตใจเพราะกายและจิตของมนุษย์เกี่ยวเนื่องกัน พระคริสต์อวตารมาในโลกนี้เพื่อช่วยเหลือมนุษย์ทั้งด้านกายด้วยโดยเห็นจากที่พระองค์ทรงรักษาโรคและช่วยให้มนุษย์กลับเป็นขึ้นมาจากความตาย สาวกของพระองค์ทั้งในสมัยก่อนและในสมัยนี้ได้สืบทอดเจตนารมณ์นี้ด้วย

นอกจากจุดมุ่งหมายของคริสตชนที่ทำงานในโลกเพื่อทำให้กายมีความสุขเพื่อจะได้ปฏิบัติตามน้ำพระทัยพระเจ้าได้คือแล้ว กลุ่มประเทศลาตินอเมริกาซึ่งตีความว่าคริสตชนยังต้องสร้างความยุติธรรมในสังคมด้วย ซึ่งเป็นการปลดปล่อยประชาชนจากความยากจนและสงคราม จากการเป็นเมืองขึ้น จากการกดขี่ของอำนาจเผด็จการ การแบ่งแยกผิว การเอารัดเอาเปรียบทางด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยีสมัยใหม่ พระสันตปาปาปอลที่ 6 ทรงเห็นด้วยกับความคิดนี้และได้ส่งสารถึงพระคาร์ดินัลรอฟว่า

เราอยู่ร่วมกันในความยุติธรรมและความเสมอภาคได้อย่างไร โดยอาศัยความหวัง คริสตชนจะช่วยสร้างเมืองที่เหมาะสมสำหรับมนุษย์อย่างแท้จริงจนกว่าจะสิ้นที่สุด ความยุติธรรมและภราดรภาพ และแล้วเขาจะพบว่าเขามีสิ่งที่จะให้พระเจ้าได้¹

การปลดปล่อยจากความอยุติธรรมดังกล่าวควรใช้ชีวิตที่พระเจ้าพอพระทัยคือมีความเมตตาและความปรารถนาดีต่อผู้อื่น พระองค์ปรารถนาให้เราอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

¹ สมเด็จพระสันตปาปาปอลที่ 6. เราจะทำอะไรบ้าง. ถอดความจากสังเขปสาร Octogesima Advaniens (กรุงเทพฯ . มดุงวิทนาการพิมพ์, 2518), หน้า 37.

มีเสรีภาพ บุติธรรมและเคารพศักดิ์ศรีของมนุษย์ว่าเป็นบุตรของพระเจ้าเหมือนกัน ในพระคริสตธรรมใหม่ เราจะเห็นชัดว่าพระคริสต์ทรงสร้างค่านิยมในสังคมขึ้นใหม่โดยจัดความยุติธรรมและความรักเงินทอง เกียรติและการเอาใจเอาเปรียบของพวกธรรมาจารย์ เช่น ทรงกล่าวโทษพวกฟาริสีว่า "เจ้าพวกฟาริสียอมชำระด้วยขามข้างนอก แต่ข้างในของเจ้าเต็มไปด้วยความโลภและความชั่วร้าย" (ลูกา. 11.39) "วิถีแห่งเจ้า พวกบาเรียนด้วยเพราะพวกเจ้าเอาของหนักที่แบกยากนักวางบนมนุษย์ ส่วนพวกเจ้าเองก็ไม่จับต้องเลยแม้แต่นิ้วเดียว" (ลูกา 11.41,45) "จงระวังพวกธรรมาจารย์ให้ดี เขามักรีบเอาเรือของหญิงม่ายและแสร้งอิชฺฐานเสียยี่ดียว เขาทั้งหลายจะมีโทษหนักยิ่งขึ้น" (มารโก 12.38) และพระองค์กำชับว่า "ถ้าความชอบธรรมของท่านไม่ยิ่งกว่าความชอบธรรมของพวกธรรมาจารย์และพวกฟาริสี ท่านจะไม่มีวันได้เข้าสู่แผ่นดินสวรรค์" (มัทธิว. 5.20) ถ้าค่านิยมที่ไม่ดีของสังคมไม่ถูกเปลี่ยนแปลงให้ทันการฉันทันจะกลายเป็นบาปสังคม เพราะคนรุ่นใหม่จะทำความผิดโดยเป็นที่ยอมรับของสังคม มโนธรรมของคนรุ่นต่อมา ๆ ไปก็จะเสื่อมลงทุกทีในการเห็นผิดเป็นชอบ และเมื่อนั้นก็ยากที่จะเยียวยาแก้ไขได้

เราอาจกล่าวได้ว่า ความก้าวหน้าของโลกตามทัศนะของเตยาร์ดเป็นเพียงวิธีหนึ่งซึ่งช่วยทำให้มีการค้นคว้าทางแพทย์เพื่อต่ออายุมนุษย์หรือใช้การสื่อสาร เพื่อแพร่พระวรสารสะควกขึ้น เช่นต์โฮมัส อะควินัสยืนยันว่า รัฐมีเพื่อมีจเจกบุคคล เช่นเดียวกับสตอท (Stott) ที่เน้นความรอดส่วนบุคคลด้วย มิใช่มหาชนอย่างเดี่ยวเหมือนเตยาร์ด เช่นต์ปอลเห็นว่า "ความสุขที่สมบูรณ์แท้จริงนั้นเราไม่อาจได้รับในชีวิตนี้เลยนอกจากจิตนั้นจะบรรลุดยอดแห่งสัจธรรมคือพระเจ้าและมีชีวิตอยู่ในพระคริสต์" (2 โครินธ์ 5.17) เช่นต์โฮมัสเห็นว่าควรใช้เกษตรกรรม อุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรมอย่างยุติธรรม และควรให้สวัสดิการแก่ประชาชนเพื่อให้มีความเป็นอยู่ที่ดี เขาจะได้มีเวลาว่างพอที่จะไตร่ตรองค่านชีวิตวิญญาณ และสนทนากับพระเจ้า¹

¹ จอห์น ค. ทองประเสริฐ. ปรัชญาตะวันตกสมัยกลาง. (กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2511), หน้า 449.

เตยารด์ถูกต้องในแง่ที่ว่า มนุษย์ต้องเป็นผู้รับผิดชอบและกระทำด้วยตัวเองเพื่อให้ตนเองและสังคมอยู่รอด มิใช่ยึดความคิดแบบสมัยกลางที่จะให้พระเจ้าสร้างทุกสิ่งเพื่อเขา สมเด็จพระสันตปาปาปอลที่ 6 ก็ทรงยืนยันความรับผิดชอบว่าเป็นลักษณะขั้นพื้นฐานของมนุษย์ สิ่งแรกที่คริสตชนต้องทำก็คือการกลับใจ ความถ่อมตัวขั้นพื้นฐานทำให้กิจกรรมทุกอย่างของเรายืดหยุ่นได้ ไม่แตกแยก กล่าวหาในการเผชิญหน้ากับสิ่งใหญ่โตที่เราต้องกระทำ ความหวังของคริสตชนจึงขึ้นอยู่กับสิ่งนี้คือ พระเยซูคริสต์ทรงทำงานอยู่กับเราในโลกนี้ พระองค์ยังทรงดำเนินงานไถ่กู้ของพระองค์ต่อไป

เตยารด์เห็นว่า คริสตชนเกี่ยวข้องกับงานของโลกได้โดยที่ใจไม่ติดกับโลกคือไม่มุ่งหวังผลตอบแทนจากการกระทำและไม่คำนึงถึงตัวเอง แต่ควรติดตามอุดมคติทางจิตใจที่สูงกว่า คริสตชนจะไม่พอใจเพียงแค่อบรมครัว ประเทศชาติและแง่บำเหน็จรางวัลของงาน เขาต้องการดำเนินงานที่กว้างกว่าคือการสร้างทางใหม่ การค้นพบความจริง การป้องกันอุดมคติ คนงานไม่เป็นตัวเขาอีกต่อไปเพราะเขาทำงานเพื่อจักรวาลอย่างซื่อสัตย์ การกระทำเช่นนี้ทำให้เขามีจิตใจที่สูงส่ง มีคำสอนของพระศาสนจักรที่ปฏิเสธการทำให้ไม่เป็นมนุษย์ เช่นพระสันตปาปาปิอุสที่ 12 ทรงกล่าวว่า พระพรหมทานไม่ทำลายชาติ มันไม่เปลี่ยนแปลงแต่เปลี่ยนรูป ความจริงแล้วการลดความเป็นมนุษย์ลงไม่อาจทำให้มนุษย์สมบูรณ์ได้ เราอาจพูดว่า บุคคลที่ถูกเปลี่ยนในพระคริสต์กำลังก่อร่างความเต็มเปี่ยมที่แท้ของบุคคลิกภาพแบบมนุษย์¹

เตยารด์บ่งพร่องในเรื่องการลดความเป็นมนุษย์เพราะเขาเน้นเรื่องสรรพเทวนิยมแบบเอกนิยม (Monistic Pantheism) การเน้นเรื่องมนุษย์รวม (Collective Man) และอภิมนุษยชาติมากเกินไป เขาเพิกเฉยต่อความคิดเกี่ยวกับ

¹The Pope Speaks : The Teachings of Pope Piurs XII, ed.

ปัจเจกบุคคลและความเต็มเปี่ยมของชีวิตมนุษย์ การต่อสู้ระหว่างดีกับชั่ว ซึ่งเป็นบทบาทของมนุษย์ เที่ยงตรงเน้นแต่เรื่องกิจกรรมของมนุษย์ ความสำเร็จในการทำงานและการวิจัย เขาไม่ได้พูดถึงความดีของธรรมชาติที่สูงกว่า เช่น ชาวดีของพระเจ้า เขาถือว่า "งาน" เป็นสิ่งเดียวกับ "การกระทำที่สำคัญแบบศีลธรรม" เที่ยงตรงกล่าวว่าพระเจ้าประทับอยู่ในมนุษย์ แม่มนุษย์สนใจสิ่งต่าง ๆ แต่เขาขึ้นกับพระเจ้าในตัวเขาเสมอ

ผู้เขียนเห็นด้วยกับความคิดของเที่ยงตรงในการไม่คำนึงถึงผลตอบแทนจากงาน นอกจากนี้เขายังเห็นว่าการทำงานในโลกเป็นเพียงการทดลอง มนุษย์จึงไม่ต้องกังวลเรื่องผลของการงานมากนัก แต่จะใช้เพื่อเรียนรู้วิธีที่จะเชื่อฟังและรักพระเจ้า เที่ยงตรงเชื่อว่าสิ่งต่าง ๆ ในโลกที่เราประสบเป็นแบบฝึกหัดอันหนึ่งหรือกระดาษเปล่าที่เราต้องตัดสินใจด้วยตัวเราเอง เรากำดั่งอยู่บนสนามทดสอบที่พระเจ้าจะตัดสินว่าเราสามารถถึงความดี สวรรค์และความเป็นอยู่ของพระองค์ได้ไหม ดังนั้นเป็นเรื่องเล็กน้อยสำหรับผลที่ได้รับจากโลกและค่าของมัน ปัญหาอยู่ที่ว่าเราไขมันเพื่อเรียนรู้วิธีเชื่อฟังและรักพระเจ้าได้แค่ไหน ¹

การไม่คำนึงถึงผลของการงานนั้นตรงกับความคิดในพระคัมภีร์ภควคคีที่ตามเนื้อเรื่องว่า กษัตริย์อรชุนทอดอโยในการทำสงครามเพื่อความถูกต้อง พระศรีกฤษณะจึงสอนให้กษัตริย์อรชุนเอาชนะความเห็นแก่ตัว ความสงสัยและการทอดอโยที่จะไปอยู่ป่า แต่ให้ดำรงชีวิตในความกดดันของชีวิตสังคม ให้ทำหน้าที่ของตนโดยไม่คิดถึงรางวัลหรือโทษใด ๆ เป็นจุดหมาย และไม่คำนึงถึงผลงานของการทำงาน มนุษย์ควรรู้จักคุณค่าและความสำคัญของตนในฐานะเป็นตัวการในสถานการณ์จนถึงที่สุด เช่นนี้เป็นกรณีการแสดงให้เห็นแบบของการเสียสละตนอันสูงสุด การทำงานเป็นธรรมชาติของมนุษย์จำเป็นต้องมีการควบคุมที่

¹Teilhard de Chardin, The Divine Milieu. p. 54.

เหมาะสม มิฉะนั้นจะมุ่งจุดหมายที่เป็นวัตถุ และประโยชน์ส่วนตัวและบังคับจุดหมายที่สูงกว่าที่มนุษย์พึงมี

สิ่งที่กระตุ้นที่อยู่เบื้องหลังของงาน (กรรมาโยคะ) คือ 1) การชำระจิตใจของคนที่บริสุทธิ์ เอาชนะตนเอง 2) ทำตามจุดประสงค์ของพระเจ้า โดยมองหาผลของงานเพื่อถวายแด่พระเจ้า เป็นการรับใช้พระเจ้าแม้ทำหน้าที่ต่อบุคคลอื่นสิ่งที่เขากระทำไปถือว่าเป็นงานของพระเจ้า มีใจเป็นกลางหรือวางเฉยเพราะเล็งถึงความมั่นคงที่ได้รับประกันจากพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าของจะไม่ย่อหย่อน เมื่อดำเนินชีวิตโดยไม่คิดที่จะได้รับผลทางโลกที่มันอาจจะให้แก่เราจะทำให้ชีวิตภายในเป็นอิสระ อันเป็นจุดหมายของมนุษย์คือชีวิตที่สมบูรณ์อยู่ในพระเจ้าคือ สันติ¹ สมเด็จพระสันตปาปาปอลที่ 6 โค้ทรงให้ความกระจ่างเกี่ยวกับอิสรภาพของคริสตชนว่า "ขณะเดียวกันกับที่มนุษย์ร่วมมือกันสร้างภราดรภาพขึ้นนั้น อิสรภาพก็จะเจริญขึ้นอย่างแท้จริง สำหรับคริสตชน อิสรภาพหมายถึงการตายต่อตัวเองในพระเจ้า"² การกระทำที่ไม่หวังสิ่งตอบแทนในโลกนี้พระเจ้าได้กล่าวว่าจะได้รับบำเหน็จในโลกหน้า (มัทธิว. 6.1)

ผู้เขียนเห็นด้วยกับเตยารค์ที่ไม่หวังเกี่ยวงานทางโลกโดยถือว่าเป็นงานของพระเจ้าด้วย เตยารค์เห็นว่า แต่ก่อนมีการเข้าใจงานทำให้ห่างจากพระเจ้าเตยารค์เห็นว่าทุกสิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้ถาคนรู้จักเลือกว่าอะไร เป็นพลังดึงดูดของพระคริสต์ (ตามน้ำพระทัยของพระเจ้า) ในขบวนการของการทำให้สมบูรณ์เราทำได้โดยอาศัยความช่วยเหลือจากพระเจ้า ควรตระหนักว่าพระเจ้าอยู่ในเราและงานของเรา ถ้างานทำให้เราเป็นทาสงใจแรงกระตุ้นทางจิตวิญญาณเพื่อเข้าสู่พระเจ้า เพราะทรงทราบสิ่งที่ดีกว่า

¹ เอ็ม. หิริยีนนะ. ปรัชญาอินเดียน เชป. แปลโดย วิจิตร เกศวิสิษฐ์.

(กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2520), หน้า 75-77.

² สมเด็จพระสันตปาปาปอลที่ 6. เราจะทำอะไรบ้าง. หน้า 46.

“เพราะเป็นงานของพระเจ้าเองแม้แต่ละคนมีสภาพและกระแสเรียกที่ต่างกันแต่เป็นงานเดียวกันขององค์อัครทูตผู้ใช้ประโยชน์จากงานนั้น ¹ เพราะงานของโลกและงานของพระเจ้าร่วมกันเป็นแนวทางเดียวกัน นี่ก็เป็นการแก้ปัญหาการรังเกียจงานของโลก เติยารค์กล่าวยืนยันว่า เมื่อเวลาผ่านไป แทบจะไม่มีการแยกชีวิตในอารามออกจากชีวิตแบบโลก เมื่อนั้นการกระทำของบุตรแห่งสวรรค์ (ในเวลาเดียวกันกับการกระทำของบุตรแห่งโลก) จะเข้าถึงความเต็มเปี่ยมของมนุษยชาติ ²

ดูเหมือนเติยารค์มองโลกในแง่ดีเกินไปจึงเห็นแต่ความก้าวหน้าของโลกในวาระสุดท้ายของโลกและเชื่อมั่นในการทำงานของมนุษย์ที่จะสร้างสวรรค์บนโลกนี้ได้ ทั้งนี้เพราะเขามองแต่ความต่อเนื่อง (Continuity) ที่มนุษย์และพระเจ้าร่วมกันสร้างความก้าวหน้าในโลกนี้และความสมบูรณ์เต็มเปี่ยมในวาระสุดท้ายของโลก ความจริงคำสอนของคริสตศาสนาแบ่งชัดเจนระหว่างสิ่งที่ยังมีต่อเนื่องจากโลกนี้จนถึงวาระสุดท้ายของโลกและสิ่งที่จะถูกทำลายไม่มีความต่อเนื่อง (Discontinuity) เมื่อถึงวาระสุดท้ายของโลก สิ่งที่จะมีจากโลกนี้และจะคงอยู่เป็นนิรันดร์ไม่เปลี่ยนแปลงอีกคือความสัมพันธ์ที่มนุษย์มีต่อพระคริสตมิตรภาพและความรักที่มีต่อมนุษย์ คุณธรรมหรือคุณลักษณะ อิศรภาพ และสิ่งที่เกิดจากความพยายามของมนุษย์ในทางที่ดี เราอาจดูคำสอนเกี่ยวกับความต่อเนื่องนี้จากเอกสารแห่งพระสังคายนาวาติกันที่สอง เล่ม 5 ว่า

... ความว่าศักดิ์ศรีของมนุษย์ก็คือ การรวมสนิทกันฉันท์พี่น้องกับพระเจ้าและเสรีภาพก็คือ สิ่งที่มีค่าเหล่านี้ถูกอุปถัมภ์โดยที่ เกิดจากธรรมชาติและความขยันหมั่นเพียรของเรานั้น เมื่อเราเผยแพร่อะไรที่มีค่าเหล่านี้ในโลกตามพระบัญชาของพระคริสตเจ้าและโดยอาศัยพระจิต

¹ Teilhard de Chardin, Pierre. The Divine Milieu. p. 65-67.

² Teilhard de Chardin, Pierre. The Divine Milieu. p. 67

ของพระองค์แล้ว เราจะพบสิ่งเหล่านี้ใหม่ในภายหลัง แต่ทว่าในสภาพหมจดุไม่มี
 คำหนีใด ๆ เปล่งปลั่งและเปลี่ยนรูปไป เพื่อพระคริสต์จะมอบแด่พระบิดา "ซึ่ง
 อาณาจักรสวรรค์และสากล เป็นอาณาจักรแห่งความจริงและชีวิต เป็นอาณาจักร
 แห่งความศักดิ์สิทธิ์และพระพรหมทูน เป็นอาณาจักรแห่งความยุติธรรม ความรัก
 และสันติสุข" อาณาจักรดังกล่าวอยู่ในโลกนี้อย่างดีกลับแล้ว และบรรลุถึงความดี
 พรอมเมื่อพระคริสต์เจ้าจะเสด็จกลับมา

สิ่งที่ไม่ต่อเนื่องสำหรับบรรดาผู้ชอบธรรมคือร่างกายที่เน่าเปื่อยหลังจากที่เขา
 ตายและความยากลำบาก ดังนั้นมนุษย์ไม่ควรคิดที่จะสมหวังในโลกนี้เพราะความสมหวังที่
 แท้จริงอยู่ที่การมีความสัมพันธ์กับพระเจ้าในโลกหน้าตอนที่พระคริสต์เสด็จมาครั้งที่สอง
 ในวาระสุดท้ายของโลก ในเวลานั้นพระคริสต์จะทำให้ผู้ชอบธรรมได้กลับเป็นขึ้นมาจาก
 ความตายเพื่อมีกายใหม่และอยู่ในโลกใหม่ที่เนรมิตขึ้นโดยพระเจ้า ในเมื่อมนุษย์ทุกคน
 ต้องผ่านความตายชีวิตเขาจึงไม่ต่อเนื่องระหว่างโลกนี้กับโลกหน้าในแง่นี้ ดังจะยกคำสอน
 จาก เอกสารแห่งพระสังคายนาวาติกันที่สอง เล่ม 5 ว่า

...พระเป็นเจ้าทรงเตรียมที่อยู่ใหม่และแผ่นดินใหม่ ในแผ่นดินใหม่นั้นความยุติธรรม
 จะสถิตอยู่และความสุขจะมีเกินกว่าที่ใจมนุษย์จะนึกคิดปรารถนาใด เวลานั้นแหละ
 ความตายจะพ่ายแพ้ ผู้ที่เป็นบุตรของพระเจ้าจะกลับคืนชีพขึ้นมาในพระคริสต์เจ้า...
 ความรักและกิจกรรมของความรักจะดำรงอยู่และสรรเสริญทุกอย่างที่พระเป็นเจ้าได้
 ทรงสร้างมาสำหรับมนุษย์จะหลุดพ้นจากความเป็นทาสของการโอ้อวด (ซึ่งเป็นงาน
 ของปีศาจ)

ความรอดไม่ได้จำกัดแต่คริสตชนเท่านั้น คนที่ไม่ใช่คริสตชนที่ทำงานทำหน้าที่
 ของตนอย่างซื่อสัตย์ก็ได้ ในสมัยก่อนสังคายนาวาติกันที่ 2 พระศาสนจักรจะยึดมั่นในหลัก
 คำสอนที่ว่า "ภายนอกพระศาสนจักร ไม่มีความรอด" แต่ถึงกระนั้นก็ยังยอมรับว่าพระ
 ธรรมทางของพระเป็นเจ้าไม่ได้ถูกจำกัดอยู่เพียงแต่ภายในพระศาสนจักร เท่านั้น ¹

¹ Dezinger-Schonmetzer, Enchiridion Symbolorum
 Definitionum et Declarationum de Reliquis Fidei et Morum. Verses
 1305, 2429, 2304, 3860, 3870.

เอกสารของสังคายนาวาติกันที่ 2 เรื่องพระวาจาของพระเป็นเจ้า (Dei Verbum) และเรื่องความสัมพันธ์ ของพระศาสนจักรกับศาสนาอื่น ๆ (Nostra Actate) ตามความเห็นของโรซาโน (Rossano) นั้นได้กล่าวถึงความรอดของมนุษย์มี 2 มิติ และทั้งสองมิตินี้มีพื้นฐานอยู่บนพระคัมภีร์คัวย มิติหนึ่งนั้นคือ ความรอดถูกถือว่าเป็นงานของปัญญา (Wisdom) เนื่องจากปัญญานั้นอยู่ในพระเป็นเจ้า และออกมาจากพระองค์ (สุภาษิต 2,6; ปรีชาญาณ 7,25-26; 8;4;9,4) และไปอยู่ทั่วไปในสิ่งสร้าง และในท่ามกลางมนุษย์ทุกชนชาติ ทั้งยินดีที่จะอยู่ท่ามกลางมนุษย์ (สุภาษิต 8,23-31; ปรีชาญาณ 8, 1) ปัญญาถูกประทานให้แก่มนุษย์ทุกคนเพื่อเป็นเหมือนตาของพระเป็นเจ้า ในจิตใจของมนุษย์ อีกมิติหนึ่งคือ ความรอดเป็นเรื่องที่ดำเนินไปตามพันธสัญญาของพระเป็นเจ้าที่มีต่อมนุษย์ ส่วนในสมณสารของพระสันตปาปา ยอห์นปอลที่ 2 (1979) ข้อ 12 มีกล่าวถึงศาสนาอื่น ๆ ว่า ศาสนานั้นคือชุมทรัพย์ที่นำพิสงอันออกมาจากจิตของมนุษย์ และเป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษ และกล่าวถึงคุณค่าของศาสนาอื่น ๆ ว่าเป็นงานของพระจิตเจ้าซึ่งพระองค์ไปรยปรายไปตามที่ต่าง ๆ ตามที่พระองค์ทรงต้องการ¹

ดังนั้นพอสรุปได้ว่าสำหรับเตยารค์มีความคิดเหมือนคำสอนของพระศาสนจักร คนที่ไม่ใช่คริสตชนแต่ทำงานด้วยความซื่อสัตย์ เขาก็รอดได้เพราะงานของเขาเป็นส่วนหนึ่งของงานไถ่บาปของพระคริสต์อันมีส่วนทำให้โลกสมบูรณ์

¹ จำเนียร กิจเจริญ. "เทววิทยาเกี่ยวกับความรอดและศาสนาอื่น ๆ."
แสงธรรมปริทัศน์. 4 (ก.ย.-ธ.ค. 2523) : หน้า 32-34.